

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง อำเภอบ้านบึง อำเภอหนองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 272 คน ซึ่งเป็นจำนวนตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) และในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ละโรงเรียนใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียนและเลือกรายชื่อคณะกรรมการสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่เกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วม ปัญหาการมีส่วนร่วม มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .22 - .81 และ .28 ถึง .78 และค่าความเชื่อมั่น .97 และ .94

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติหน้าที่ และติดตามจัดเก็บแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ด้วยตนเอง ซึ่งได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 272 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t -test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้านปรากฏว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงระดับคะแนนเฉลี่ยจาก

มากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน อยู่ในระดับปานกลาง 9 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการ ด้านการให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา

2. เปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพบุคลากรศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

2.1 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการกำกับและติดตามการดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษามากกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ยกเว้น ด้านการให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาและการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนให้เด็กในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ด้านการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็กดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติและด้านการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด ด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ด้านการเสนอแนะแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป และด้านการให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง 9 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการกำกับและติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติ และด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา

4. เปรียบเทียบปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

4.1 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาค่ำกว่าปริญญาตรี มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษามากกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ยกเว้นด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษามากกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาค่ำกว่าปริญญาตรี

4.3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 11 ด้าน และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการเสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป

5. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า

5.1 ด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา พบว่า

5.1.1 สถานศึกษาควรจัดเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนาให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้พิจารณาก่อนการประชุม และมีระยะเวลาให้ศึกษาก่อนการประชุมตามสมควรแก่เนื้อหาทุกครั้ง

5.1.2 สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่สามารถร่วมปฏิบัติงานได้จริง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ และภารกิจของสถานศึกษา

5.1.3 สถานศึกษาควรจัดสร้างนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาตรวจสอบและเสนอแนะ ตามความเหมาะสมก่อนนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ

5.1.4 สถานศึกษาควรแต่งตั้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมเป็นคณะดำเนินงาน ในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศภายในของสถานศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

5.1.5 สถานศึกษาควรกำหนดมาตรฐานการดำเนินของสถานศึกษาให้ชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้จริง พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถดำเนินงานได้จริง ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์

5.2 ด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา พบว่า

5.2.1 สถานศึกษาควรจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแผนก่อนดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ

5.2.2 ดำเนินการตามแผนการเป็นระยะเวลา และนำผลมาปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

5.2.3 สถานศึกษาควรสรุปผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี และรายงานผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับทราบเพื่อการประเมินผล

5.3 ด้านการให้ความเห็นชอบการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น พบว่า

5.3.1 สถานศึกษาควรจัดทำสาระหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น โดยนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายและสม่ำเสมอ

5.3.2 สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมพิจารณาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่นำมาใช้จัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.4 สถานศึกษาควรจัดอบรมพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในหัวข้อ

5.3.4.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

5.3.4.2 การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.3.4.3 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.3.4.4 การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

5.4 ด้านการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามของสถานศึกษา พบว่า

5.4.1 สถานศึกษาควรดำเนินการจัดการศึกษาตามปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีและรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับทราบเป็นระยะทุกภาคเรียน เพื่อการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินการให้เกิดประสิทธิผลในทางปฏิบัติมากขึ้น

5.4.2 สถานศึกษาควรจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามอบให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อศึกษาหาความรู้ประกอบการตัดสินใจ เช่น

5.4.2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

5.4.2.2 แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา

5.4.2.3 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.4.2.4 รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา

5.4.2.5 แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

5.4.2.6 แผนปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา

5.4.2.7 แผนการใช้งบประมาณของสถานศึกษา

5.4.2.8 รายงานการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.5 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน พบว่า

สถานศึกษาควรจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการโรงเรียนเสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับทราบ เพื่อมีส่วนร่วมในประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อการติดตามเด็กทุกคนให้ได้เข้าเรียนจนจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

5.6 ด้านการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ พบว่า

สถานศึกษาควรสำรวจและข้อมูลเกี่ยวกับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พร้อมทั้งแจ้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ เพื่อหาแนวทางในการจัดการศึกษาให้เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

5.7 ด้านการเสนอแนะทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป พบว่า

5.7.1 สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการบริหารในด้านวิชาการงบประมาณบุคลากรและบริหารทั่วไป

5.7.2 สถานศึกษาควรรับฟังข้อเสนอของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำไปศึกษาและการปฏิบัติ หากมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

5.7.3 สถานศึกษาควรปฏิบัติตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

5.8 ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติ พบว่า

5.8.1 สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เสนอแนะแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ มาช่วยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา

5.8.2 สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการพิจารณาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและ กิจกรรม เพื่อสืบสานจารีตประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

5.9 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน พบว่า

5.9.1 สถานศึกษาควรพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาโดยให้คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มากยิ่งขึ้น

5.9.2 สถานศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

5.10 ด้านการให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา พบว่า

5.10.1 สถานศึกษาควรจัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำปีเสนอต่อ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรับทราบและเห็นชอบ พร้อมทั้งรายงานต่อสาธารณชน

5.10.2 สถานศึกษาควรจัดทำรายงานผลการดำเนินการประจำปีของสถานศึกษาต่อ สาธารณะชนในหลายวิธี หลายช่องทาง

5.11 ด้านแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ พบว่า

5.11.1 สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการคัดเลือกหรือเสนอบุคคลในท้องถิ่นที่มีความสามารถ หรือบุคคลที่ประสบ

ความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ได้รับการยอมรับจากสาธารณะชนเข้าเป็นที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการด้านต่าง ๆ ตามภารกิจของสถานศึกษา

5.11.2 เมื่อสถานศึกษามอบอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการด้านใด ควรให้อิสระในการทำงาน และอิสระในการตัดสินใจ

5.12 ด้านการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด พบว่า

5.12.1 สถานศึกษาควรนำนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่หน่วยงานต้นสังกัด แจ้งให้สถานศึกษาได้ปฏิบัติ เสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับทราบทุกครั้งอย่างสม่ำเสมอ

5.12.2 สถานศึกษาควรประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอเพื่อให้การดำเนินการในภารกิจที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วง

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาารายด้านปรากฏว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงระดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง 9 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการด้านการให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีสถานภาพที่แตกต่างกัน กล่าวคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานถึงร้อยละ 62.50 มาจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่นอกสถานศึกษา มีภาระหน้าที่อื่นที่ต้องรับผิดชอบ จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาและในขณะเดียวกันมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพียงร้อยละ 32.50 มาจากผู้แทนครู ซึ่งเป็นกลุ่มที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาและมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ จึงอาจทำให้ผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ คณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานถึงร้อยละ 40.44 มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งหมายถึง มีระดับ การศึกษาระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง ดังนั้นความรู้ความสามารถจึงอาจเป็นอุปสรรคต่อมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาได้ เพราะระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา เนื่องจากการศึกษามีส่วนทำให้คนเกิดความคิด ความรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคม สิ่งแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ และมีส่วนร่วมอยู่ด้วยอย่างดีขึ้น เนื่องจากระดับการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม แนวความคิด และความเชื่อของบุคคล คนในชนบท มักยกย่องคนที่มีความรู้และยอมปฏิบัติตาม เพราะถือว่าคนที่มีการศึกษาสูง ย่อมมีประสบการณ์ ต่าง ๆ มากด้วย ซึ่งเขาคาดการณ์ต่าง ๆ ได้กว้างกว่าคนอื่นที่มีการศึกษาต่ำ (บพิตร ออมโรสง, 2546, หน้า 47-48) ตลอดจนขนาดและสถานที่ตั้งของสถานศึกษาอาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการ บริหารสถานศึกษาได้ กล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่มักจะมีสถานที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมืองหรือชุมชน ขนาดใหญ่ ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความพร้อมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งมีเวลาในการบริหารสถานศึกษา มีส่วนร่วมมาก หากแต่ในขณะเดียวกันโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางส่วนใหญ่ มีสถานที่ตั้งอยู่ในชุมชนขนาด เล็ก หรือชนบทห่างไกล คณะกรรมการสถานศึกษามีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ต่ำ ซึ่งเป็นอุปสรรค ต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ส่งผลให้สภาพการมีส่วนร่วมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของฉันทน์ สุรินทร์ (2546) ที่ทำการศึกษาคามี ส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษาอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง และมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของทักษิณ แสนอิสระ (2548) ที่ศึกษา แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาต่อการบริหารการศึกษาในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาต่อการบริหารงานในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตาม สถานภาพวุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา พบว่า

2.1 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการกำกับและ

ติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้แทนครูทุกคนมีความรู้ปริญญาดำเนินไป โดยปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ในสถานศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษามากกว่ากลุ่มอื่น ๆ รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ได้กำหนดมาตรการให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนได้กำหนดกลยุทธ์ให้พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการการศึกษาทุกระดับ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน จึงทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นผู้แทนครูมีส่วนร่วมแตกต่างกันกับผู้แทนจากกลุ่มอื่น และมีนัยสำคัญทางสถิติ (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2556, หน้า 18-19) ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของกมลภัทร ธรรมสุนทร (2544) ที่ได้ศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งมีสถานภาพต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของภูรินทร์ นิยมนานา (2544) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาดำเนินไป มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษามากกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาดำเนินไป ด้านการให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาและการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาดำเนินไป ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอนที่อยู่ในกลุ่มผู้แทนครูอยู่ด้วย จึงมีส่วนร่วมมากกว่า รวมทั้งบุคคลที่มีการศึกษาในระดับปริญญาขึ้นไป จะมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาได้ดี ตลอดจนมีความเข้าใจในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกทั้งมีความสามารถในการรับข้อมูลในการบริหารสถานศึกษาได้ดีกว่า ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของกมลภัทร ธรรมสุนทร (2544) ที่ได้ศึกษาสภาพและ

แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียน ในการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการ ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนให้เด็กในเขตบริการ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ด้านการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติและด้านการปฏิบัติงานอื่นที่ ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด ด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนอนุบาลชลบุรี โรงเรียนอนุบาล พุทธศยาม (วัดเขาบางทราย) โรงเรียนอนุบาลวัดกลางดอนเมืองชลบุรี โรงเรียนอนุบาลวัดอุตะเถา โรงเรียนอนุบาลคลองใหญ่ โรงเรียนวัดดอนคำธรรม โรงเรียนวัดทองคั้ง “ไพโรจน์ประชาสรรค์” โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธา โรงเรียนวัดเขาไผ่ (เขี้ยววิทยาคูณ) โรงเรียนชุมชนบ้านหนองค้างพลู โรงเรียนชุมชนวัดหนองรี โรงเรียนชุมชนบ้านหัวกุญแจ โรงเรียนบ้านสวนอุดมวิทยา โรงเรียน บ้านแหลมแท่น โรงเรียนบ้านหนองตะโก โรงเรียนบ้านหัวโกรก โรงเรียนบ้านหัวกะปิ โรงเรียน บ้านหนองเงิน โรงเรียนบ้านป่ายุบ (บึงกู่ประชาอนุเคราะห์) โรงเรียนบ้านป่าแดง (ไชยอุปถัมภ์) ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในชุมชนที่เป็นเขตเมือง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะมี ฐานะค่อนข้างดี ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กจะตั้งอยู่ในเขตชนบทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน จึงมีส่วนร่วมน้อยซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของกูรินทร์ นิยมนา (2544) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า มีปัญหาการมี ส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ใน

ระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ด้านการเสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป และด้านการให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง 9 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการกำกับและติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติ และด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของระพีพัฒน์ ศิริจันทร์ (2545) ที่ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของชูชาติ บุญสม (2546) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษชัยชาญ พบว่า มีปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

4. ผลเปรียบเทียบปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพผู้ศึกษา และขนาดของสถานศึกษา พบว่า

4.1 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีปัญหาการมีส่วนร่วมมากกว่าผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เป็นบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และมีความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานค่อนข้างน้อย จึงทำให้มีปัญหาการมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของบัณฑิต อ้วนละมัย (2551) ที่ได้ศึกษาวิจัยสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทแตกต่างกัน มีปัญหาการปฏิบัติงานโดยรวมและทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของมานิต โตเผือก (2549) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามฐานะ พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษามากกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ยกเว้นด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษามากกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 110 คน มีความรู้ความเข้าใจบทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานน้อยกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 162 คน จึงมีโอกาที่จะเกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน เพราะวุฒิการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากการศึกษามีส่วนทำให้คนเกิดความคิด ความรู้ จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคม สิ่งแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ และมีส่วนร่วมอยู่ด้วยอย่างดียิ่ง เนื่องจากระดับการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม แนวความคิด และความเชื่อของบุคคล คนในชนบทมักยกย่องคนที่มีความรู้ และยอมปฏิบัติตาม เพราะถือว่าคนที่มีการศึกษาสูง ย่อมมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากด้วยซึ่งเขาคาดการณ์ต่าง ๆ ได้กว้างกว่าคนอื่นที่มีการศึกษาต่ำ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของอุมา ศรีชัย (2547) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 11 ด้าน และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดปานกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนอนุบาลชลบุรี โรงเรียนอนุบาลพุทธคยาคม (วัดเขาบางทราย) โรงเรียนอนุบาลวัดกลางคอนเมืองชลบุรี โรงเรียนอนุบาลวัดอุตะเถา โรงเรียนอนุบาลคลองใหญ่ โรงเรียนวัดคอนดำรงธรรม โรงเรียนวัดทองคั้ง “ไพโรจน์ประชาสรรค์”

โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธา โรงเรียนวัดเขาไผ่ (เขี้ยววิทยาคณ) โรงเรียนชุมชนบ้านหนองค้างพลู โรงเรียนชุมชนวัดหนองรี โรงเรียนชุมชนบ้านหัวคูญแจ โรงเรียนบ้านสวนอุดมวิทยา โรงเรียนบ้านแหลมแท่น โรงเรียนบ้านหนองตะโก โรงเรียนบ้านหัวโกรก โรงเรียนบ้านหัวกะปิ โรงเรียนบ้านหนองเงิน โรงเรียนบ้านป่ายุบ (บ้านกู่ประชาอนุเคราะห์) โรงเรียนบ้านป่าแดง (ไชยอุปถัมภ์) ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในชุมชนที่เป็นเขตเมือง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีฐานะค่อนข้างดี ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กจะตั้งอยู่ในเขตชนบท คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน จึงมีปัญหาการมีส่วนร่วมน้อย ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิระ ทาทราย (2545) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี พบว่า สภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของบัณฑิต อ้วนละมัย (2551) ที่ได้ศึกษาวิจัยสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีปัญหาการปฏิบัติงานโดยรวมและทุกด้านไม่แตกต่างกัน

5. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า

5.1 ด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา

สถานศึกษาควรเตรียมข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนา ควรแต่งตั้งกรรมการ ส่งร่างแผนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานล่วงหน้า และควรมีเอกสารมาตรฐานคุณภาพประกอบการจัดทำแผน ทั้งนี้เพราะในศาสตร์ของการวางแผนพัฒนาสถานศึกษานั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดขั้นตอนที่สำคัญ คือ แต่งตั้งคณะทำงาน รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา นำผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษาประมวลเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของสถานศึกษา กำหนดกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ และชื่อโครงการ/ กิจกรรม จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หากสถานศึกษาได้เตรียมการดังกล่าว คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานย่อมพิจารณากร่างแผนพัฒนาของสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพเพราะมีสารสนเทศของโรงเรียนครบถ้วนสามารถกำหนดนโยบายและกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ให้สถานศึกษาดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เข้ามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ คือ ศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจเรื่องการวางแผนและการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจากเอกสารและแหล่งความรู้ต่าง ๆ และแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำร่างนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา พิจารณากำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถาน ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายจัดทำแผนพัฒนาของสถานศึกษา สอดคล้องกับลักษณะการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของไพรัตน์ เคชะรินทร์ (2527, หน้า 6-7 อ้างถึงใน สุเทพ ใผ่ล้อม, 2548, หน้า 8) คือ ร่วมงานนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ปัญหาเพื่อสนองความต้องการของชุมชน

5.2 ด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

สถานศึกษาควรศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น มาประกอบในจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อมีส่วนร่วมในการพิจารณาให้ความเห็นชอบ รวมทั้งควรสรุปผลและรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ทั้งนี้เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษานานโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาและงบประมาณที่ได้รับมาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี และรายงานผลงานตามที่ระเบียบกำหนดเพื่อให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา บรรลุตามเป้าหมาย หากสถานศึกษาดำเนินการดังกล่าวได้จะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี และให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในระดับร่วมตัดสินใจ สอดคล้องกับลักษณะการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของโคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980, pp. 219-222) คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ได้แก่ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจปฏิบัติการ

5.3 ด้านการให้ความเห็นชอบการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น

สถานศึกษาควรศึกษาสภาพปัญหาความต้องการของท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาประกอบการจัดทำสาระหลักสูตร โดยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการ

สถานศึกษาชั้นพื้นฐานร่วมพิจารณา อีกทั้งควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา
ชั้นพื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน
โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา
ความต้องการของท้องถิ่นและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเสนอเพื่อขอความเห็นชอบสาระ
หลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น พัฒนาหลักสูตรให้สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ศึกษาสภาพปัญหา
ความต้องการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำเสนอให้สถานศึกษาไว้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำ
สาระหลักสูตร พิจารณาให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำ ส่งเสริมและสนับสนุน
ให้สถานศึกษาได้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น
การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาชั้นพื้นฐาน และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
กระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้กับคณะกรรมการ
สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จะช่วยให้คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สามารถพิจารณาให้ความ
เห็นชอบการจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ เพราะมีความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับการจัดทำสาระหลักสูตร อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นการปฏิบัติการจริง สอดคล้องกับแนวคิดของเมตต์ เมตต์การุณจิตต์
(2541, หน้า 24-25) ที่ได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ระดับ ตามระดับความเข้มของการมี
ส่วนร่วม ได้แก่ ระดับของการมีส่วนร่วมเทียม ระดับของการมีส่วนร่วมบางส่วน ระดับของการมี
ส่วนร่วมที่แท้จริง

5.4 ด้านการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามของสถานศึกษา

สถานศึกษาควรจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มอบให้คณะกรรมการ
สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เพื่อศึกษาหาความรู้ประกอบการตัดสินใจ พร้อมทั้งรายงานผลการปฏิบัติงาน
ตามแผนปฏิบัติการประจำปี ทั้งนี้เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ
ประจำปี และสรุปรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีให้คณะกรรมการพัฒนา
ปรับปรุงการดำเนินการตามแผนให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติมากขึ้น โดยกำหนดให้คณะกรรมการ
สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ศึกษาแนวทางการดำเนินการและปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติของ
สถานศึกษา และรับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา รวมทั้ง
ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และติดตามดูแล ช่วยเหลือ แก้ปัญหา และส่งเสริม สนับสนุน
ให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

ดังนั้นการจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามอบให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อศึกษาหาความรู้ประกอบการตัดสินใจ และการรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ จะช่วยให้การกำกับและติดตามการดำเนินงานตามของสถานศึกษา มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีข้อมูลสารสนเทศเพียงพอ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นการกำกับและติดตาม สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527, หน้า 6-7 อ้างถึงใน สุเทพ ไผ่ล้อม, 2548, หน้า 8) คือ ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยรัฐและเอกชน เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายกำหนดไว้

5.5 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

สถานศึกษาควรจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการ โรงเรียนเสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับทราบ เพื่อมีส่วนร่วมในประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อการติดตามเด็กทุกคนให้ได้เข้าเรียนจนจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ทั้งนี้เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการ โรงเรียนเกณฑ์เด็กทุกคนให้ได้เข้าเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ติดตามดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนให้มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อให้เด็กได้เรียนจนจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ ดังนั้น หากสถานศึกษาสามารถจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการ โรงเรียน เสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนให้มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อให้เด็กได้เรียนจนจบหลักสูตรการศึกษา อันจะทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมและสนับสนุนการดำเนินการในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการของโรงเรียน ประสานความร่วมมือ สร้างความเข้าใจกับประชาชนทั่วไป และผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญในการศึกษาสนับสนุนช่วยเหลือเด็กที่ขาดแคลนหรือมีความต้องการช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถได้เรียนจนจบหลักสูตร ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในระดับการปฏิบัติจริง สอดคล้องกับแนวคิดของโคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980, pp. 219-222) ที่กล่าวว่า

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

5.6 ด้านการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

สถานศึกษาควรสำรวจและข้อมูลเกี่ยวกับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พร้อมทั้งแจ้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ เพื่อหาแนวทางในการจัดการศึกษาให้เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้สถานศึกษาสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษจัดให้เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียน และได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพจัดทำสื่อ จัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้สามารถเรียนอยู่ในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข ดังนั้นหากสถานศึกษาสามารถสำรวจและจัดทำข้อมูลแจ้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ จะทำให้การดำเนินการของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น มีความใกล้ชิดกับผู้ปกครองของนักเรียน รู้สภาพ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเป็นอย่างดี สามารถร่วมกับสถานศึกษากำหนดแนวทางที่จะทำให้เด็กทุกคนได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ศึกษาข้อมูลเด็กที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษในท้องถิ่น เพื่อเสนอข้อมูลให้กับสถานศึกษาสนับสนุนสิ่งต่าง ๆ ที่จะเป็นสื่อ เครื่องมืออุปกรณ์การเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับสถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในลักษณะต่าง ๆ สนับสนุน ส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับลักษณะการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527, หน้า 6-7 อ้างถึงใน สุเทพ ไม้ล้อม, 2548, หน้า 8) คือ ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

5.7 ด้านการเสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป

สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการบริหารในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป โดยรับฟัง

ข้อเสนอแนะตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ได้กระจายอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ให้สถานศึกษาดำเนินการเพื่อให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารงานของสถานศึกษา ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา โดยกำหนดให้สถานศึกษานำข้อสรุปที่เป็นข้อเสนอของคณะกรรมการสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมทั้ง 4 ด้าน รวมทั้งเสนอให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการภารกิจทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษา หากสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ตามที่กล่าวมาจะช่วยทำให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสถานศึกษา ร่วมเสนอแนะแนวทางในการบริหาร และจัดการในด้านวิชาการ งบประมาณบุคลากร และบริหารทั่วไปของสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และร่วมเป็นคณะทำงาน สอดคล้องลักษณะการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของไพรัตน์ เจริญมิตร (2527, หน้า 6-7 อ้างถึงใน สุเทพ ไผ่ล้อม, 2548, หน้า 8) คือ ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

5.8 ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติ

สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เสนอแนะแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ทั้งนี้เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้สถานศึกษาเสนอแนวทางในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ มาช่วยในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาด้วยการจัดหาวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ และวิชาชีพชุมชนและท้องถิ่น พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ โดยร่วมวางแผนในการดำเนินงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับของบุคคลในท้องถิ่น เป็นผู้ที่สามารถช่วยระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น เข้ามาช่วยในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถที่จะเข้ามาช่วยเสริมสร้างการพัฒนาของนักเรียนได้ในหลาย ๆ ด้าน

หากสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ตามที่กล่าวมา จะทำให้การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ ที่กำหนดไว้อย่างได้มีประสิทธิภาพ คือ ร่วมกำหนดแนวทางในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายนอก และภายในท้องถิ่น เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งเสริมการใช้วิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ด้านวิชาชีพในท้องถิ่นมาให้ความรู้กับนักเรียน โดยจัดหาและเข้าไป มีส่วนร่วมเป็นวิทยากรภายนอก สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะ และ วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ โดยร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินการ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมใน การจัดสรรทรัพยากร สอดคล้องกับลักษณะการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527, หน้า 6-7 อ้างถึงใน สุเทพ ใผ่ล้อม, 2548, หน้า 8) คือ ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มี จำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม

5.9 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

สถานศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาให้มีความพร้อมในทุกด้าน ทั้งในด้านสภาพแวดล้อม ทั่วไปที่สะอาด ร่มรื่น สวยงาม น่าอยู่เป็นแหล่งที่จะศึกษาหาความรู้ ปรับปรุงห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ การเรียนในวิชาต่าง ๆ ให้มีความสมบูรณ์พร้อมที่จะใช้ทั้งภายในสถานศึกษาและให้บริการบุคคล ภายนอกเข้าไปร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะประโยชน์ต่อประชาชน และท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชน ในท้องถิ่น มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้นหากสถานศึกษาสามารถเข้าร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของ ท้องถิ่น จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ทำให้สถานศึกษา มีความรู้และความเข้าใจบริบทของท้องถิ่นดี โดยสถานศึกษาควรดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพราะคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นตัวแทนของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ บทบาทในฐานะกรรมการสถานศึกษาจะทำหน้าที่ตัวแทนของ สถานศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่นเป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาท หน้าที่ที่กำหนดไว้ คือ ประสานกับประชาชน และองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนให้เข้ามา ร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงสถานศึกษาให้มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และเป็น แหล่งที่ให้บริการชุมชน ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสถานศึกษาประสานสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กร ภายนอกให้เห็นความสำคัญของสถานศึกษา และใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและ

เป็นแหล่งบริการของชุมชนส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเข้าไปมีส่วนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติการจริง สอดคล้องกับลักษณะการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของโคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980, pp. 219-222) คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารและการประสานขอความร่วมมือ

5.10 ด้านการให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา

สถานศึกษาควรจัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำปี เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรับทราบและเห็นชอบ พร้อมทั้งรายงานต่อสาธารณชนในหลายวิธีหลายช่องทาง ทั้งนี้เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำปี เสนอคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อรับทราบและเห็นชอบให้รายงานต่อสาธารณชน รวมทั้งรายงานผลการดำเนินการประจำปีของสถานศึกษาให้สาธารณชนได้ทราบโดยใช้สื่อต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์หรือสิ่งต่าง ๆ ดังนั้นการจัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำปี เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรับทราบและเห็นชอบ จึงเป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร ศึกษาตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ คือ รับทราบและให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา และเสนอแนะเพื่อปรับปรุง รายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานในปีต่อไป สอดคล้องกับลักษณะการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของไพรัตน์ เจริญมิตร (2527, หน้า 6-7 อ้างถึงใน สุเทพ ใฝ่ล้อม, 2548, หน้า 8) คือ ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้

5.11 ด้านแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ

5.11.1 สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหรือเสนอบุคคลในท้องถิ่นที่มีความสามารถหรือบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ได้รับการยอมรับจากสาธารณชนเข้าเป็นที่ปรึกษาหรือคณะอนุกรรมการด้านต่าง ๆ ตามภารกิจของสถานศึกษา พร้อมทั้งมอบอำนาจหน้าที่ให้ดำเนินการได้อย่างอิสระ ทั้งนี้เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้สถานศึกษาสำรวจ และจัดทำเนียบบุคคลที่มีความสามารถ และบุคคลตัวอย่างด้านต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ได้รับการยอมรับจากสาธารณชน แล้วเสนอรายชื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษา และ/หรือ คณะอนุกรรมการตามภารกิจที่ระเบียบกำหนด ดังนั้นหากสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ตามที่

กล่าวมา จะช่วยให้แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อช่วยดำเนินการตามภารกิจของ คณะกรรมการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้คณะกรรมการ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ คือ พิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษา และ/ หรือคณะกรรมการตามภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษา ตามความจำเป็นและความเหมาะสมส่งเสริมสนับสนุนเป็นที่ปรึกษาให้คณะกรรมการได้ปฏิบัติ หน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ ในการช่วยเหลือกิจกรรมของสถานศึกษา ซึ่งเป็นการเข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องกับลักษณะการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของพุตติ (Putti, 1981 อ้างถึงใน เมตต์ เมตต์การุณจิตต์, 2541, หน้า 20) การมีส่วนร่วมและการสร้างทีม (Participation and Team Building) กิจกรรมการมี ส่วนร่วม และการสร้างทีม มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เมื่อการมีส่วนร่วมในการบริหารของ บุคลากรในองค์กรมีความมั่นคง สมาชิกของกลุ่มจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความคิดริเริ่ม

5.12 ด้านการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด

สถานศึกษาควรนำนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่หน่วยงานต้นสังกัดแจ้งให้สถานศึกษา ได้ปฏิบัติ เสนอคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานรับทราบทุกครั้งอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประสาน ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ในการดำเนินการภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงอย่างมี ประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้สถานศึกษานำนโยบาย แนวปฏิบัติ หรือเรื่องเร่งด่วนที่หน่วยงานต้นสังกัด แจ้งให้สถานศึกษาได้ปฏิบัติ เสนอคณะกรรมการสถานศึกษาทราบ และประสานความร่วมมือใน การดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาที่ปรึกษาและ/ หรือคณะทำงานเพื่อให้การดำเนินการ ในภารกิจที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วง หากสถานศึกษาได้นำนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่หน่วยงาน ต้นสังกัดแจ้งให้สถานศึกษาได้ปฏิบัติเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานรับทราบทุกครั้ง จะช่วยให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิผลยิ่งขึ้น เพราะงานตามนโยบายหลายประเภท ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรในท้องถิ่นหรือชุมชน ดังนั้นการเสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานทราบ จึงสามารถช่วยให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริม ให้คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาท หน้าที่ที่กำหนดไว้ คือ รับทราบให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามภารกิจที่ หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้นมอบหมายและให้ความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินการในภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องปฏิบัติตามงานที่ได้รับมอบหมายให้บังเกิดผลสำเร็จ ซึ่งเป็นการเข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องกับลักษณะการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของเมตต์ เมตต์การุณจิตต์ (2541, หน้า 24-25) คือ การมีส่วนร่วมในการประสานงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่นและการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป

1.2 สถานศึกษาควรร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการกำหนดแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา

1.3 สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการกำกับและติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาเพิ่มขึ้น

1.4 สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพเพิ่มขึ้น

1.5 สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไปเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป ด้านการสนับสนุนให้เด็กในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน